

વિભાગ : F

- નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ આપો. (દરેકના 5 ગુણ) [20]
43. ચાર જુદી-જુદી વસ્તુઓના વપરાશનો જથ્થો અને કુલ ખર્ચ નીચે મુજબ આપેલ છે. વર્ષ 2013ની સરખામણીમાં વર્ષ 2015ના વર્ષ માટે પાશે અને ફિશરના સૂચક આંક ગણો.

વસ્તુ	આધાર વર્ષ 2013		ચાલુ વર્ષ 2015	
	કુલ ખર્ચ (₹)	વપરાશ (જથ્થો)	કુલ ખર્ચ (₹)	વપરાશ (જથ્થો)
A	360	60 કિગ્રા	375	25 કિગ્રા
B	160	10 લિટર	416	20 લિટર
C	480	15 કિગ્રા	613.2	6 કિગ્રા
D	336	3 કિગ્રા	400	2.5 કિગ્રા

44. એક મોટા શહેરનાં છ બાળકોએ વીરિયો ગેમ્સ રમવામાં ગાળેલા અઠવાડિક સરેરાશ કલાકો અને એક પરીક્ષામાં તેમણે મેળવેલા મૂલ્યાંકન ગુણ (Grade Point)ની નીચેની માહિતી કાર્લ પિયર્સનની રીતે સહસંબંધાંક શોધો.

વીરિયો ગેમ્સ રમવામાં ગાળેલા અઠવાડિક સરેરાશ કલાકો	43	47	45	50	40	51
પરીક્ષામાં મેળવેલા મૂલ્યાંકન ગુણ	5.2	4.9	5.0	4.7	5.4	4.3

45. એક કંપનીની કારના સર્વિસ સેન્ટરમાં અકસ્માત પામેલી કારના સમારકામ માટે લાગતો સમય અને સમારકામના ખર્ચ વચ્ચેનો સંબંધ જાણવા માટે નીચે મુજબ માહિતી એકઠી કરવામાં આવી છે.

કારના સમારકામનો સમય (માનવકલાકો)	32	40	25	29	35	43
સમારકામનું ખર્ચ (હજાર ₹)	25	35	18	22	28	46

આ પરથી Y (સમારકામનું ખર્ચ)ની X (સમારકામનો સમય) પરની નિયતસંબંધ રેખા મેળવો. જો કારને સરમારકામ માટે 50 કલાક લાગતા હોય, તો તેના સમારકામના ખર્ચનું અનુમાન મેળવો.

46. પાછલાં 5 વર્ષોમાં એક વિમાન કંપનીના વિમાનોમાં પ્રવાસ કરેલ પ્રવાસીઓની સંખ્યા વિશે નીચેની માહિતી પ્રાપ્ય છે. સુરેખ વલણનું અન્વાયોજન કરીને વર્ષ 2016 માટે વલણની કિંમતનું અનુમાન કરો.

વર્ષ	2011	2012	2013	2014	2015
પ્રવાસીઓની સંખ્યા (હજાર)	45	47	44	40	38

અથવા

એક દુકાનના માસિક વેચાણ (લાખ ₹માં)ની નીચેની માહિતી માટે ચાર માસના ચલિત સરેરાશો વડે વલણ શોધો.

માસ	માર્ચ	એપ્રિલ	મે	જૂન	જુલાઈ	ઓગસ્ટ	સપ્ટેમ્બર	ઓક્ટોબર	નવેમ્બર	ડિસેમ્બર
વેચાણ (લાખ ₹)	5	3	7	6	4	8	9	10	8	9

ધીરજથી રાહ જોવી એ ઈશ્વરની મરજીને અનુસરવાનો ઉત્તમોત્તમ માર્ગ છે. — કોલિયર

ધોરણ-12 નામાનાં મૂળતત્ત્વો (154) (સામાન્ય પ્રવાહ)
માસવાર અભ્યાસક્રમ

ક્રમ	માસ	કાર્ય દિવસ	પ્રકરણ	તાસ સંખ્યા
1.	જૂન	22	1. ભાગીદારી : વિષય - પ્રવેશ (ભાગ-1) 2. ભાગીદારી પેઢીના વાર્ષિક હિસાબો	08 14
2.	જુલાઈ	26	2. ભાગીદારી પેઢીના વાર્ષિક હિસાબો 3. પાઘડીનું મૂલ્યાંકન 4. ભાગીદારીનું પુનર્ગઠન	06 12 08
3.	ઓગસ્ટ	23	4. ભાગીદારીનું પુનર્ગઠન 5. ભાગીદારનો પ્રવેશ 6. ભાગીદારની નિવૃત્તિ / મૃત્યુ	01 17 05
4.	સપ્ટેમ્બર	24	6. ભાગીદારની નિવૃત્તિ / મૃત્યુ 7. ભાગીદારી પેઢીનું વિસર્જન	11 13
5.	ઓક્ટોબર	11	1. શેરમૂડીના હિસાબો (ભાગ-2)	11
6.	નવેમ્બર	22	1. શેરમૂડીના હિસાબો 2. ડિબેન્ચરના હિસાબો 3. કંપનીના વાર્ષિક હિસાબો	04 12 06
7.	ડિસેમ્બર	24	3. કંપનીના વાર્ષિક હિસાબો 4. નાણાકીય પત્રકોનું વિશ્લેષણ	16 08
8.	જાન્યુઆરી	26	5. હિસાબી ગુણોત્તરો અને વિશ્લેષણ 6. રોકડ પ્રવાહ પત્રક	12 09
9.	ફેબ્રુઆરી	23	પુનરાવર્તન	23
10.	માર્ચ	22	પરીક્ષા	—

તજાખલા જેટલો ઉપકાર કરવા મળે તોપણ કરી લેવો,
કારણ કે તેના ફળ તાડ જેટલા મોટા હોય છે. — શ્રી અરવિંદ

ધોરણ-12 નામાનાં મૂળતત્ત્વો (154) (સામાન્ય પ્રવાહ) વાર્ષિક પરીક્ષા

સમય : 3.00 કલાક

પ્રશ્નપત્રનું પરિરૂપ

કુલ ગુણ : 100

નોંધ : આ પરિરૂપ વિદ્યાર્થીઓ, શિક્ષકો, પ્રાશ્નિકો, મોડરેટર્સ વગેરેના માર્ગદર્શન માટે છે. જે તે વિષયોના પ્રાશ્નિક તેમજ મોડરેટર્સને માધ્યમિક અને ઉચ્ચતર માધ્યમિક શિક્ષણના બૃહદ્ ડાર્દ / ઉદ્દેશને સુસંગત રહી પ્રશ્નપત્રની સંરચના બાબતે ફેરફાર કરવાની છૂટ રહેશે.

હેતુઓ પ્રમાણે ગુણભાર :

હેતુઓ	જ્ઞાન (K)	સમજ (U)	ઉપયોજન (A)	સંયોજન/કૌશલ્ય (S)	કુલ ગુણ
ગુણ	35	30	25	10	100
ટકા	35	30	25	10	100%

પ્રશ્નના પ્રકાર પ્રમાણે ગુણની ફાળવણી :

ક્રમાંક	પ્રશ્નપત્રનું સ્વરૂપ	પ્રશ્નોની સંખ્યા	કુલ ગુણ	સમય
1.	નિબંધ પ્રકારના (E)	02	22	40 મિનિટ
2.	લાંબા પ્રશ્નો (LA)	03	24	43 મિનિટ
3.	ટૂંકા પ્રશ્નો (SA)	04	16	29 મિનિટ
3.	ટૂંકા પ્રશ્નો (SA)	06	18	32 મિનિટ
4.	અતિ ટૂંકા પ્રશ્નો (VSA)	10	10	18 મિનિટ
5.	હેતુલક્ષી પ્રશ્નો (O)	10	10	18 મિનિટ
	કુલ	35 પ્રશ્નો	100 ગુણ	180 મિનિટ

કઠિનતા મૂલ્ય પરનો ગુણભાર :

ક્રમાંક	કઠિનતાનું સ્તર	કુલ ગુણ	કઠિનતા મૂલ્ય %
1.	સરળ	40	40%
2.	મધ્યમ	45	45%
3.	કઠિન	15	15%
	કુલ	100	100%

ધૈર્ય, ધર્મ, મિત્ર અને પત્ની – આ ચારેયની પરીક્ષા વિપત્તિના વખતે જ થાય છે. – ગોસ્વામી તુલસીદાસ

ધોરણ-12 નામાનાં મૂળતત્ત્વો (154) (સામાન્ય પ્રવાહ)
વાર્ષિક પરીક્ષા

સમય : 3.00 કલાક

પ્રકરણ પ્રમાણે ગુણભાર

કુલ ગુણ : 100

ક્રમ	પાઠ/પ્રકરણનું નામ	ગુણભાર
ભાગ-1		
1.	ભાગીદારી : વિષય-પ્રવેશ	04
2.	ભાગીદારી પેઢીના વાર્ષિક હિસાબો	11
3.	પાઘડીનું મૂલ્યાંકન	06
4.	ભાગીદારીનું પુનર્ગઠન	05
5.	ભાગીદારનો પ્રવેશ	09
6.	ભાગીદારની નિવૃત્તિ / મૃત્યુ	09
7.	ભાગીદારી પેઢીનું વિસર્જન	08
	કુલ	52
ભાગ-2		
1.	શેરમૂડીના હિસાબો	10
2.	ડિબેન્ચરના હિસાબો	08
3.	કંપનીના વાર્ષિક હિસાબો	11
4.	નાણાકીય પત્રકોનું વિશ્લેષણ	05
5.	હિસાબી ગુણોત્તરો અને વિશ્લેષણ	08
6.	રોકડ પ્રવાહ પત્રક	06
	કુલ	48
	કુલ ગુણ	100

જેમ જેમ પરોપકારને માટે ધનની કોથળી ખાલી થતી જાય છે
તેમ તેમ તમારું હૃદય ભરાતું જાય છે. – વિક્ટર હ્યુગો

ધોરણ-12 નામાનાં મૂળતત્ત્વો (154) (સામાન્ય પ્રવાહ)
વાર્ષિક પરીક્ષા

સમય : 3.00 કલાક

પ્રશ્નપત્રનું પરિરૂપ

કુલ ગુણ : 100

વિભાગ : A	10 ગુણ
વિભાગ : B	10 ગુણ
વિભાગ : C	18 ગુણ
વિભાગ : D	16 ગુણ
વિભાગ : E	24 ગુણ
વિભાગ : F	22 ગુણ

કુલ 100 ગુણ

નોંધ : આ પરિરૂપ વિદ્યાર્થીઓ, શિક્ષકો, પ્રાશ્નિકો, મોડરેટર્સ વગેરેના માર્ગદર્શન માટે છે. જે તે વિષયોના પ્રાશ્નિક તેમજ મોડરેટર્સને માધ્યમિક અને ઉચ્ચતર માધ્યમિક શિક્ષણના બૃહદ્ હાર્દ / ઉદ્દેશને સુસંગત રહી પ્રશ્નપત્રની સંરચના બાબતે ફેરફાર કરવાની છૂટ રહેશે.

પરોપકાર કરવો, બીજાની સેવા કરવી અને તેમ કરતાં જરાય મોટાઈ ન રાખવી એ જ ખરી કેળવણી છે.

BLUEPRINT વાર્ષિક પરીક્ષા

ધોરણ : 12	વિષય : નામાનાં મૂળતત્ત્વો (154) (સામાન્ય પ્રવાહ)										કુલ ગુણ : 100					સમય : 3 કલાક					Total Marks	
	KNOWLEDGE			UNDERSTANDING			APPLICATION				SYNTHESIS / SKILL											
NO	Chapter Name	EA	LA	SA	VSA	O	EA	LA	SA	VSA	O	EA	LA	SA	VSA	O	EA	LA	SA	VSA	O	
	ભાગ-1																					
1.	ભાગીદારી:વિષય-પ્રવેશ			3(1)							1(1)											04
2.	ભાગીદારી પેઢીના વાર્ષિક હિસાબો	3(1)					3														2	11
3.	પાઘડીનું મૂલ્યાંકન				1(1)				4(1)													6
4.	ભાગીદારીનું પુનર્ગઠન				1(1)						1(1)											5
5.	ભાગીદારનો પ્રવેશ		4(1)		1(1)							2									2	9
6.	ભાગીદારની નિવૃત્તિ/મૃત્યુ		4(1)			1(1)						2										9
7.	ભાગીદારી પેઢીનું વિસર્જન			3(1)*	1(1)				3(1)												1(1)	8
	ભાગ-2																					
1.	શેરમૂડીના હિસાબો		3(1)*		1(1)	1(1)		2					3									10
2.	ડિબેન્ચરના હિસાબો					1(1)			3(1)*	1(1)											3(1)	8
3.	કંપનીના વાર્ષિક હિસાબો	3(1)					3														2	11
4.	નાણાકીય પત્રકનું વિશ્લેષણ				1(1)							2(1)										5
5.	હિસાબી ગુણોત્તરો અને વિશ્લેષણ				1(1)	1(1)				1(1)	1(1)										2(1)*	8
6.	રોકડ પ્રવાહ પત્રક				1(1)						1(1)											6
	પ્રશ્નોની સંખ્યા	2	3	2	8	4			5	2	4										3	35
	ગુણ	6	11	6	8	4	6	2	16	2	4	6	7	10	2	4	4	4	2			100

નોંધ : 1. પાઠ્યપુસ્તકમાં જે તે જગ્યાએ આપેલ નોંધને ધ્યાનમાં રાખી પ્રશ્નો પૂછવા, જે માહિતી માત્ર વિદ્યાર્થીઓની જાણકારી માટે હોય તેમાંથી પ્રશ્નો પૂછવા નહીં.
2. પ્રશ્નોના ગુણભાર પ્રમાણે જે તે પ્રકરણમાંથી પ્રશ્નો / દાખલા પૂછવા. 3. ભાગીદારી પેઢીના વાર્ષિક હિસાબોમાં ગુપ્ત હવાલા સહિત વધુમાં વધુ 5 (પાંચ) હવાલા પૂછવા.
4. નિબંધ પ્રકારના બે પ્રશ્નોના કુલ 11 ગુણ અલગ-અલગ કોશલ્યો પ્રમાણે વિભાજિત કરવામાં આવેલ છે.
5. આ નિશાની (*)વાળા પ્રશ્નોમાં આંતરિક વિકલ્પ આપવા. 6. આ બ્લ્યૂપ્રિન્ટ નમૂનાનાં પ્રશ્નપત્ર માટેની છે. અન્ય પ્રશ્નપત્ર માટેની બ્લ્યૂપ્રિન્ટ અલગ હોઈ શકે છે.

માણસ જ્યારે બીજા પર ઉપકાર કરવાનું બંધ કરી દે છે,
ત્યારે તેનું આધ્યાત્મિક મૃત્યુ થાય છે. - સ્વામી વિવેકાનંદ

ધોરણ-12 નામાનાં મૂળતત્વો (154) (સામાન્ય પ્રવાહ)
વાર્ષિક પરીક્ષા

સમય : 3.00 કલાક

નમૂનાનું પ્રશ્નપત્ર

કુલ ગુણ : 100

- સૂચના : 1. આ પ્રશ્નપત્રમાં કુલ છ વિભાગો અને 35 પ્રશ્નો છે.
2. બધા પ્રશ્નો ફરજિયાત છે. વિકલ્પ આંતરિક છે.
3. પ્રશ્નની સૂચનાનુસાર જવાબ લખો.
4. પ્રશ્નની સામે લખેલ અંક ગુણ દર્શાવે છે.
5. ફૂટપટ્ટી તેમ જ પેન્સિલનો ઉપયોગ જરૂરી છે.
6. ગણના માટે સાદા કેલ્ક્યુલેટરનો ઉપયોગ કરી શકાશે.
7. નવો વિભાગ નવા પાના પર લખો.

વિભાગ : A

- નીચે આપેલા 1થી 10 હેતુલક્ષી પ્રકારના પ્રશ્નો છે. આપેલા વિકલ્પો પૈકી સાચો વિકલ્પ શોધી તેનો જવાબ લખો. (પ્રત્યેકનો 1 ગુણ છે.) [10]
1. ભાગીદારના ચાલુ ખાતાની ઉધાર બાકીનું વ્યાજ પેઢી માટે શું ગણાય ?
(A) ખર્ચ (B) દેવું (C) આવક (D) નુકસાન
2. અધિક નફો એટલે...
(A) રોકાયેલી મૂડી - અપેક્ષિત નફો (B) અપેક્ષિત નફો - રોકાયેલી મૂડી
(C) સરેરાશ નફો - અપેક્ષિત નફો (D) અપેક્ષિત નફો - સરેરાશ નફો
3. પુનઃ મૂલ્યાંકન ખાતાનો નફો કે નુકસાન કયા પ્રમાણમાં ભાગીદારો વચ્ચે વહેંચવામાં આવે છે ?
(A) ત્યાગના પ્રમાણમાં (B) લાભના પ્રમાણમાં
(C) નવા નફા-નુકસાનના પ્રમાણમાં (D) જૂના નફા-નુકસાનના પ્રમાણમાં
4. હિસાબી વર્ષ 31-03-2017ના રોજ પૂરું થાય છે. તા. 30-06-2017ના રોજ ભાગીદારનું મૃત્યુ થાય છે. તેનો નફામાં ભાગ $\frac{1}{3}$ છે. ગયા વર્ષનો નફો ₹ 24,000ને આધારે નફામાં ભાગ મળવાપાત્ર હોય તો તેને મૃત્યુ વખતે _____ નફાના ભાગ તરીકે મળશે.
(A) ₹ 8,000 (B) ₹ 24,000 (C) ₹ 1,333 (D) ₹ 2,000
5. સંપાદન ખાતું કયા પ્રકારનું ખાતું છે ?
(A) પાકા-સરવૈયા (B) વ્યક્તિ (C) માલ-મિલકત (D) ઊપજ-ખર્ચ
6. જો જાહેર ભરણામાં અરજી વખતે બહાર પાડેલ શેર કરતાં _____ ઓછા શેરની અરજીઓ આવે, તો શેરનું ભરણું રદ કરવામાં આવે છે.
(A) 50%થી (B) 75%થી (C) 90%થી (D) 100%થી
7. કંપનીએ બહાર પાડેલા ડિબેન્ચર પાકા-સરવૈયામાં કયા શીર્ષક હેઠળ દર્શાવવામાં આવે છે ?
(A) બિનચાલુ દેવા (B) શેરમૂડી અને અનામતો
(C) ચાલુ દેવાં (D) રોકાણો

ઉપકાર ભૂલે તે મૂર્ખ પણ ઉપકારને કહી બતાવે તે મહામૂર્ખ. – સંત મોરારિબાપુ

8. પ્રવાહી ગુણોત્તર એ _____
(A) સદ્ધરતાનું માપ દર્શાવે છે. (B) ટૂંકા ગાળાની નફાકારકતાનું માપ છે.
(C) નફાકારકતાનું માપ છે. (D) તરલતાનું માપ છે.
9. એક કંપનીમાં ખરીદી ₹ 90,000, ખરીદીના ખર્ચા ₹ 15,000, સ્ટોકમાં ફેરફાર (₹ 15,000) અને વેચાણ ₹ 1,50,000 હોય તો કાચા નફાનો ગુણોત્તર શોધો.
(A) 40% (B) 13.33% (C) 20% (D) ઉપરના એકેય નહિ
10. નીચેનામાંથી કયા ખર્ચનો નાણાકીય ખર્ચમાં સમાવેશ થાય છે ?
(A) કારખાનાના ખર્ચા (B) વહીવટી ખર્ચા
(C) વેચાણના ખર્ચા (D) વ્યાજનો ખર્ચ

વિભાગ : B

- નીચેના 11થી 20 સુધીના પ્રશ્નોના ઉત્તર એક વાક્યમાં લખો. (દરેકનો 1 ગુણ) [10]
11. પાઘડી એ કેવા પ્રકારની મિલકત છે
12. ભાગીદારી પેઢીનું પુનર્ગઠન એટલે શું ?
13. નવા ભાગીદારને પેઢીમાં કેવી રીતે પ્રવેશ મળે છે ?
14. ભાગીદારી પેઢીનું વિસર્જન એટલે શું ?
15. શેરજપ્તી એટલે શું ?
16. કયા પ્રકારના ડિબેન્ચર સાથે વ્યાજની કૂપનો આપવામાં આવે છે ?
17. આડું વિશ્લેષણ એટલે શું ?
અથવા
17. નાણાકીય વિશ્લેષણ એટલે શું ?
18. ગુણોત્તર કયા કયા સ્વરૂપે રજૂ કરી શકાય ?
19. કયા ગુણોત્તરો દ્વારા કાર્યક્ષમતા મપાય છે ?
20. રોકડ પ્રવાહ પત્રકનો અર્થ જણાવો.

વિભાગ : C

- નીચેના 21થી 26 પ્રશ્નોના ટૂંકમાં જવાબ આપો. (દરેકના 3 ગુણ) [18]
21. શીલા, સુરભિ અને સીમા 5:7:9ના પ્રમાણમાં નફો-નુકસાન વહેંચી લેતા ભાગીદારો છે. મેનેજર સંકેતને તેનું કમિશન બાદ કર્યા પછી વધતા નફા પર 10% કમિશન આપવાનું છે. સુરભિને ₹ 7,000 નફો મળે છે. મેનેજર સંકેતના કમિશનની ગણતરી કરો. આ ઉપરાંત મેનેજરના કમિશન પહેલાંના નફાની ગણતરી કરો.
22. કોમલ, કૃપા અને કરિશ્મા એક ભાગીદારી પેઢીના ભાગીદારો છે. તેઓ નફો-નુકસાન 3:2:1ના પ્રમાણમાં વહેંચે છે. બધા ભાગીદારોએ ભવિષ્યમાં નફા-નુકસાનની વહેંચણીનું પ્રમાણ 5:3:2 કરવાનું નક્કી કર્યું છે. આ માહિતી પરથી ત્યાગના પ્રમાણની ગણતરી કરો.

પરોપકારનું પ્રત્યેક કાર્ય સ્વર્ગની તરફ જવાનું એક આગવું સોપાન છે. – એચ. વિવર

23. નીચેના વ્યવહારની પેઢીના વિસર્જનના સંજોગોમાં થતી આમનોંધ લખો.
- પેઢીના વિસર્જન સમયે પાઘડીની ચોપડે કિંમત ₹ 56,000 છે. તેની કોઈ રકમ ઊપજતી નથી.
  - આવકવેરાની જવાબદારી ₹ 30,000 ચૂકવવાની થઈ, જે ચોપડે નોંધેલ નથી. જે ચૂકવી આપી.
  - એક ભાગીદાર તેના શ્રીમતીજીની પેઢીને આપેલ લોન ₹ 40,000 ચૂકવવાનું સ્વીકારે છે.

24. ટૂંકનોંધ લખો : માલ-મિલકત નિકાલ ખાતું

અથવા

નીચેના વિધાનો ખરાં છે કે ખોટાં તે જણાવો. ખોટાં હોય તો સુધારી સાચું વિધાન લખો.

- ભાગીદારી પેઢીના વિસર્જન વખતે ચોપડે દર્શાવેલ કોઈ સ્થિર મિલકતની ઊપજ અંગે કોઈ સૂચના ન હોય તો તેની ચોપડે નોંધ થતી નથી.
  - ભાગીદારી પેઢીના વિસર્જન બાબતે અદાલત હસ્તક્ષેપ કરી શકે છે.
  - ભાગીદારની પત્નીએ સ્ત્રીધનમાંથી આપેલ લોન ત્રાહિત પક્ષના દેવાં પહેલાં ચૂકવાય છે.
25. નમસ્કાર લિમિટેડે તા. 1-8-2017ના રોજ ₹ 100નો એક એવા 9 ટકાના 8000 ડિબેન્ચર મૂળ કિંમતે બહાર પાડ્યા. જે તા. 31-07-2022 ના રોજ ડિબેન્ચર દીઠ ₹ 120ની કિંમતે પરત કરવાના છે.

કંપનીના ચોપડે ડિબેન્ચર બહાર પાડતી વખતની અને પરત કરતી વખતની જરૂરી આમનોંધ લખો.

(બાબત જે વગર)

26. શેર અને ડિબેન્ચર વચ્ચેનો તફાવત આપો.

અથવા

માનસી લિમિટેડે ₹ 6,00,000ની મશીનરી સુમન મેન્યુ. લિ. પાસેથી. તા. 1-12-2017ના રોજ ખરીદી. ₹ 2,00,000 તરત જ ચૂકવી દીધા અને બાકીની રકમ પેટે માનસી લિ.ના ₹ 3,70,000ના 11 ટકાના ડિબેન્ચર આપ્યા. માનસી લિ.ના ચોપડામાં જરૂરી આમનોંધ પસાર કરો. જો માનસી લિ. બાકીની રકમ પેટે ₹ 4,20,000ના 11 ટકાના ડિબેન્ચર આપે તો તેની આમનોંધ કેવી રીતે લખાશે ? (બા. જે. વગર)

વિભાગ : D

- નીચેના 27થી 30 પ્રશ્નોના માગ્યા મુજબ ગણતરી કરી જવાબ આપો. (દરેકના 4 ગુણ) [16]

27. નીચેની માહિતી પરથી ધવલ અને કેવલની ભાગીદારી પેઢીની પાઘડીની કિંમત છેલ્લાં પાંચ વર્ષના ભારિત સરેરાશની ત્રણ વર્ષની ખરીદીને આધારે કરો.

વર્ષ	2012-13	2013-14	2014-15	2015-16	2016-17
નફો ₹	80,000	1,20,000	1,40,000	1,60,000	1,70,000

28. સાહુ ઈન્ડિયા લિમિટેડનાં તા. 31-03-2016 અને 31-03-2017નાં રોજ પૂરા થતાં વર્ષનાં નફા-નુકસાનનાં પત્રકો નીચે પ્રમાણે આપવામાં આવેલાં છે. તેના આધારે તુલનાત્મક નફા-નુકસાનનું પત્રક બનાવો.

મહાપુરુષો જે ઉપકાર કરે છે તેનો બદલો નથી માંગતા. – સંત તિરુવલ્લુવર

તા. 31-03-2016 અને 31-03-2017નાં રોજ પૂરા થતાં વર્ષનાં નફા-નુકસાનનાં પત્રકો

વિગતો	નોંધ નંબર	31-03-2017 (₹માં)	31-03-2016 (₹માં)
વેચાણની ઊપજો		16,00,000	14,00,000
અન્ય આવકો		3,00,000	2,50,000
ખર્ચાઓ		9,60,000	7,20,000

29. નીચે આપેલ વિગતોને આધારે ચાલુ ગુણોત્તર અને પ્રવાહી ગુણોત્તરની ગણતરી કરો.

વિગત	રકમ (₹)	વિગત	રકમ (₹)
સ્ટોક	3,00,000	લેણી હૂંડી	75,000
દેવાદારો	2,50,000	ઘાલખાધ અનામત	20,000
રોકડ અને રોકડ સમકક્ષ	1,20,000	અગાઉથી ચૂકવેલ ખર્ચ	60,000
ફર્નિચર	1,60,000	લેણદારો	2,00,000
દેવી હૂંડી	60,000	ખર્ચા ચૂકવવાના બાકી	50,000
ટૂંકાગાળાની લોન	40,000		

અથવા

સંજુ કંપની લિમિટેડની નીચે આપેલ વિગતોના આધારે માલિકી ગુણોત્તર અને કુલ મિલકતો દેવાં ગુણોત્તર શોધો.

વિગત	રકમ (₹)	વિગત	રકમ (₹)
ઈક્વિટી શેરમૂડી	12,00,000	ચાલુ જવાબદારીઓ	4,00,000
પ્રેફરન્સ શેરમૂડી	8,00,000	બિનચાલુ મિલકતો	12,00,000
અનામતો અને વધારો	4,00,000	ચાલુ મિલકતો	24,00,000
બિનચાલુ જવાબદારીઓ	8,00,000		

30. અમી કંપનીનાં નીચે આપવામાં આવેલ માહિતીના આધારે કામગીરીની પ્રવૃત્તિઓમાંથી ઉદ્ભવતા રોકડ પ્રવાહની ગણતરી કરો.

વિગત	31-03-2017 (₹)	31-03-2016 (₹)
નફા-નુકસાન ખાતું	89,000	64,000
સામાન્ય અનામત	34,000	18,000
કરવેરાની જોગવાઈ	22,000	23,000
ઘસારો	28,000	16,000
પાઘડી	15,000	19,000
દેવાદારો	38,000	18,000
લેણદારો	45,000	22,000
લેણીહૂંડી	8,000	12,000
દેવી હૂંડી	9,000	15,000

અથવા

બૂરાઈ કરવાની તક તો દિવસમાં સો વખત આવે છે,
પણ પરોપકાર કરવાની તક તો વર્ષમાં એક જ વાર આવે છે. — વોલ્ટેર

નિરાલી કંપની લિમિટેડની નીચે આપેલ વિગતોના આધારે રોકાણની પ્રવૃત્તિનો રોકડ પ્રવાહ શોધો.

વિગત	રકમ (₹)	વિગત	રકમ (₹)
યંત્રોની શરૂઆતની બાકી	4,50,000	યંત્રો પર ગણેલ ઘસારો	50,000
યંત્રોની આખર બાકી	4,00,000	યંત્રની વેચાણ કિંમત	15,000
વર્ષ દરમિયાન વેચેલ યંત્રની ચોપડે કિંમત	25,000		

વિભાગ : E

- નીચેના 31થી 33 નિબંધ પ્રકારના પ્રશ્નો છે. માગ્યા મુજબ જવાબ લખો. (દરેકના 8 ગુણ) [24]
31. તરાના અને જાનિષા એક પેઢીના ભાગીદારો છે. તા. 31-03-2017ના રોજ તેમની પેઢીનું પાકું સરવૈયું નીચે મુજબ હતું.

પાકું સરવૈયું

મૂડી-દેવાં	રકમ (₹)	મિલકત-લેણાં	રકમ (₹)
મૂડી :		પાઘડી	14,000
તરાના	1,90,000	જમીન-મકાન	1,00,000
જાનિષા	1,21,000	યંત્રો	80,000
કારીગર વળતર અનામત	12,000	રોકાણો	50,000
રોકાણ વધઘટ ફંડ	4,000	દેવાદારો	70,000
પ્રોવિડન્ટ ફંડ	16,000	સ્ટોક	36,000
ઘાલખાધ અનામત	20,000	રોકડ	40,000
લેણદારો	30,000	સંશોધન અને વિકાસ ખર્ચ	8,000
ખર્ચા ચૂકવવાના બાકી	15,000	નફા-નુકસાન ખાતું	10,000
	4,08,000		4,08,000

તા. 1-4-2017થી તેઓએ રિહાનને નવા ભાગીદાર તરીકે દાખલ કર્યા. પ્રવેશની શરતો નીચે મુજબ નક્કી કરવામાં આવી.

- (1) રિહાન મૂડી તરીકે ₹ 2,00,000 અને તેના ભાગની પાઘડી પૈકી ₹ 18,000 રોકડા લાવશે. પાઘડીના તફાવતની રકમનો હવાલો જરૂર જણાય તો તેના મૂડી ખાતે નાખવો.
- (2) નવું નફા-નુકસાનનું પ્રમાણ 4:3:3 રાખવામાં આવશે.
- (3) પાઘડીનું મૂલ્યાંકન ₹ 1,00,000 કરવામાં આવ્યું.
- (4) કારીગર વળતર પેટે ₹ 8000નો દાવો મંજૂર કર્યો.
- (5) રોકાણો ₹ 48,000માં જાનિષા લઈ જશે.
- (6) મળવાનું બાકી વ્યાજ ₹ 6000 નોંધાયેલ નથી.

પરોપકારી પોતાના દુઃખને જોતો નથી,
કારણ કે તે બીજાના દુઃખ જોઈને કરુણાથી ઓતપ્રોત થતો હોય છે. — સંત તુકારામ

- (7) લેણદારોએ લખેલી દેવી હૂંડી ₹ 10,000 સ્વીકારેલ જે ચોપડે નોંધવાની બાકી છે.
- (8) જમીન-મકાનની ચોપડે કિંમત તેની બજારકિંમત કરતાં 20% ઓછી છે.
- (9) ચૂકવેલ વીમા-પ્રિમિયમમાંથી ₹ 12,000 આવતા વર્ષે આગળ લઈ જવાના છે.
પુનઃમૂલ્યાંકન ખાતું, ભાગીદારોનાં મૂડી ખાતાં, રોકડ ખાતું અને પ્રવેશ બાદનું પાકું સરવૈયું તૈયાર કરો.
32. E, F અને G 4:3:3ના પ્રમાણમાં નફો-નુકસાન વહેંચતા એક પેઢીના ભાગીદારો છે. E 31-03-2017ના રોજ નિવૃત્ત થાય છે. તે દિવસનું પાકું સરવૈયું નીચે દર્શાવ્યા પ્રમાણે છે.

પાકું સરવૈયું

જવાબદારી	રકમ (₹)	મિલકતો	રકમ (₹)
મૂડી :		પાઘડી	1,000
E	8000	જમીન-મકાન	6,000
F	5000	ફી હોલ્ડ મિલકત	3000
G	2000	ફર્નિચર	3000
સામાન્ય અનામત		સ્ટોક	6,600
લેણદારો		દેવાદારો	7,000
દેવી હૂંડી		રોકડ	400
	27,000		27,000

ભાગીદારી કરારમાં થયેલ જોગવાઈ અને ભાગીદારોએ નક્કી કર્યા મુજબ, ભાગીદાર નિવૃત્ત થાય ત્યારે,

- (1) પેઢીની પાઘડીની કિંમત ₹ 7,000 નક્કી કરવી.
- (2) જમીન-મકાનની ₹ 7,000 અને ફર્નિચરની ₹ 2,000 કિંમત નક્કી થઈ.
- (3) સ્ટોક 10% વધુ કિંમતે બતાવેલ છે. Eને ₹ 5,000 તરત જ ચૂકવી આપવા અને બાકીની રકમ લોન તરીકે રાખવી.
- (4) F અને G એ E ને ચૂકવવા માટે અને ₹ 2000 કાર્યશીલ મૂડી તરીકે (રોકડ) રાખવા માટે સરખે હિસ્સે જરૂરી રોકડ લાવવાની રહેશે.

નફા-નુકસાન હવાલા ખાતું, રોકડખાતું, મૂડી ખાતાં અને નવું પાકું સરવૈયું તૈયાર કરો.

33. નાઝનિન ટેક્સટાઈલ્સ લિમિટેડે ₹ 10નો એક એવા 12,00,000 ઈક્વિટી શેર બહાર પાડ્યા જેના પર નીચે મુજબ રકમ ચૂકવવાની હતી.

અરજી વખતે શેરદીઠ ₹ 4

મંજૂરી વખતે શેરદીઠ ₹ 4 અને

છેલ્લા હપતા વખતે શેરદીઠ ₹ 2

કંપનીને જાહેર જનતામાંથી 15,50,000 ઈક્વિટી શેર માટે અરજીઓ મળી. વધારાની મળેલ અરજીઓ નામંજૂર કરી તેના પર અરજી વખતે મળેલ નાણાં અરજદારોને પરત કરવામાં આવ્યાં.

હાડન કે જેના 8,000 શેર મંજૂર કરવામાં આવ્યા હતા. તેણે મંજૂરી અને છેલ્લા હપતા વખતની રકમ ચૂકવી ન હતી.

તમે જગતમાં ભલાઈ ન કરી શકો તો કાંઈ નહિ પણ બૂરાઈ તો કદી કરશો નહિ. – મહાત્મા ગાંધી

સલીમ કે જેના 2000 શેર મંજૂર કરવામાં આવ્યા હતા, તેણે છેલ્લા હપ્તા વખતની રકમ ચૂકવી ન હતી. કંપનીએ હાઇન અને સલીમના શેર જપ્ત કર્યા અને જપ્ત કરેલા બધા શેર, શેરદીઠ ₹ 7.50 લેખે પૂરેપૂરા ભરપાઈ થયેલા તરીકે ફરી બહાર પાડ્યા. આ બધા જ શેર શાહરૂખે ખરીદી લીધા હતા.

ઉપરના વ્યવહારો નોંધવા કંપનીના ચોપડે જરૂરી આમનોંધ પસાર કરો.

અથવા

વલસાડની રૂસ્તમ લિમિટેડ કંપનીએ ₹ 10નો એક એવા 2,40,000 ઈક્વિટી શેર, શેરદીઠ ₹ 70ના પ્રીમિયમ બહાર પાડ્યા. શેર દીઠ નીચે મુજબ રકમ મંગાવવામાં આવી હતી.

અરજ સાથે ₹ 38 (₹ 35ના પ્રીમિયમ સહિત)

મંજૂરી વખતે ₹ 28 (₹ 25ના પ્રીમિયમ સહિત)

આખરી હપ્તા વખતે ₹ 14 (₹ 10ના પ્રીમિયમ સહિત)

જહાંગીરે ધારણ કરેલા 2000 શેર પર મંજૂરી અને આખરી હપ્તાની રકમ સિવાય બાકીના બધા શેર પર પૂરેપૂરી રકમ મળી ગઈ હતી. કંપનીએ યોગ્ય કાર્યવાહી બાદ જહાંગીરના શેર જપ્ત કર્યા. આ શેર 40 ટકાના પ્રીમિયમ પૂરા ભરાયેલા તરીકે જોસેફને ફરી વેચ્યા.

ઉપરના વ્યવહારોની કંપનીના ચોપડે આમનોંધ પસાર કરો. (બા.જે. વગર)

વિભાગ : F

- નીચેના 34 અને 35 નિબંધ પ્રકારના પ્રશ્નો છે. માંગ્યા મુજબ જવાબ આપો. (દરેકના 11 ગુણ) [22]
- 34. રામ અને શ્યામ 6:4ના પ્રમાણમાં નફો-નુકસાન વહેંચતા એક પેઢીના ભાગીદારો છે. તા. 31-03-2017ના રોજના નીચે આપેલા કાચા સરવૈયા અને હવાલા પરથી પેઢીના વાર્ષિક હિસાબો તૈયાર કરો.

રામ અને શ્યામની ભાગીદારી પેઢીનું તા. 31-03-2017ના રોજનું કાચું સરવૈયું

ઉધાર બાકીઓ	રકમ (₹)	જમા બાકીઓ	રકમ (₹)
ઉપાડ :		મૂડી :	
રામ	18,000	રામ	80,000
શ્યામ	16,000	શ્યામ	70,000
દેવાદારો	45,000	લેણદારો	35,200
સ્ટોક (01-04-2016)	25,000	ખરીદ માલ પરત	1,500
વેચાણ માલ પરત	1,000	બેંક ઓવરડ્રાફ્ટ	8,000
રોકડ સિલક	10,000	વેચાણ	78,150
ખરીદી	60,000	ઘાલખાધ અનામત	700
ઘાલખાધ	900	મજૂરીના બાકી દેવા	1,000
ચંત્રો	18,250	ગીતાની લોન	15,000
ચંત્રો પર ઘસારો	1,750		
ફર્નિચર	8,000		
પરચૂરણ ખર્ચા	2,750		
ભાડાપટાનું મકાન	7,000		

મનુષ્ય જીવનની સફળતા એમાં જ છે કે તે ઉપકારીના ઉપકારને કદી ન ભૂલે.
તેના ઉપકારથી વધારે તેના પર ઉપકાર કરે. — વેદવ્યાસ

ઉધાર બાકીઓ	રકમ (₹)	જમા બાકીઓ	રકમ (₹)
પાઘડી	40,000		
ભાડું અને વેરા	5,000		
આવકમાલ ગાડાભાડું	400		
બેંક વ્યાજ	500		
વીમા પ્રિમિયમ	800		
પગાર	5,000		
મજૂરી	14,000		
અગાઉથી ચૂકવેલ વીમો	200		
	2,89,550		2,89,550

હવાલાઓ :

- (1) આખર માલનો સ્ટોક ₹ 45,000 છે. જેની બજારકિંમત 10% વધુ છે.
- (2) ભાગીદારોની મૂડી પર વાર્ષિક 5% વ્યાજ આપવાનું છે.
- (3) ફર્નિચર પર 5% ઘસારો ગણો.
- (4) દેવાદારો પર 5% લેખે ઘાલખાધ અનામતની જોગવાઈ કરો.
- (5) ચૂકવવાના બાકી ખર્ચા : પગાર ₹ 500

35.

તા. 31-03-2017ના રોજનું શિવમ્ લિમિટેડનું કાર્યું સરવૈયું નીચે મુજબ છે.

વિગત	ઉધાર (₹)	જમા (₹)
માલસામગ્રી	1,10,000	
કાયમી મિલકતો - દૃશ્ય	8,00,000	
5000 ઈક્વિટી શેર દરેક રૂ. 100નો તેવા		5,00,000
વેચાણ		7,50,000
અન્ય ઊપજ		20,000
કર્મચારી લાભના ખર્ચા	1,30,000	
લાંબા ગાળાનાં ઉછીનાં નાણાં		3,50,000
નાણાકીય પડતર	17,500	
વેપારી દેવાં		1,00,000
વેપારી લેણાં	40,000	
રોકડ અને બેંક સિલક	60,000	
ઘસારો	22,500	
વેચેલ માલની પડતર	4,00,000	
બિનચાલુ રોકાણો	1,40,000	
	17,20,000	17,20,000

વધારાની માહિતી : (1) કરવેરાની જોગવાઈ ₹ 80,000 કરો.

કંપનીધારા 2013ના પરિશિષ્ટ III મુજબ કંપનીના વાર્ષિક હિસાબો તૈયાર કરો.

પરોપકારી માણસ ધન મેળવીને વિનમ્ર થઈ જાય છે. – ગોસ્વામી તુલસીદાસ